

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΔΑΦΝΗ ΣΚΟΥΡΑ Βαθείς «ρίζες» ζωής, ιδεών και τέχνης Από το
«Ο Χριστός ξανασταυρώνεται» στο ρόλο της Κατερίνας

Η «σκούφια» της - γενεαλογική και θεατρική - κρατά από τα Αλάτσατα της Μικράς Ασίας. Ο γεωργός πάππος της, Γιώργης Λαλάς, από νιούτσικος έλεγε δημοτικά ποιήματα, κομμάτια του «Ερωτόκριτου», της «Γκόλφως», παραμύθια κλπ. Ερασιτέχνης θεατρίνος, τα καλοκαίρια στην «Πούντα», στα διαλείμματα της συλλογής της σοδειάς ψυχαγωγούσε τους συγχωριανούς αναπαριστώντας αγαπημένες του ιστορίες. Το ίδιο έκανε ο παππούς της και στην Ελλάδα. Διασκέδαζε «θεατρικά» τη μικρασιατική προσφυγιά στις συνοικίες του Βύρωνα και του Υμηττού, μετατρέποντας, κάθε τόσο, μια αυλή σε «αυλή των θαυμάτων».

Με αυτήν την «κληρονομιά» ξεκινά η σημαντική πρωταγωνίστρια του θεάτρου και κινηματογράφου

Δάφνη Σκούρα το βιβλίο της «**Βαθείς είναι οι ρίζες...**»

(εκδόσεις «Προσκήνιο»). Πρόκειται για βιβλίο αναμνήσεων από την καλλιτεχνική πορεία της, τη συμμετοχή της στο λαϊκό και φιλειρηνικό κίνημα, δίπλα στον αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης και της Ειρήνης, σύντροφο της ζωής της, δικηγόρο

Ευάγγελο Μαχαίρα

, και βιβλίο της επιθυμίας της να εξιστορήσει την τέχνη της - από την αρχαιότητα μέχρι τα νεοελληνικά χρόνια, το προπολεμικό θέατρο και το θέατρο του Βουνού, της ΕΑΜικής Εθνικής Αντίστασης. Κυρίως για να «μνημονεύσει» πρόσωπα και γεγονότα του θεάτρου μας, από το 1945 (τότε αρχίζει η δική της πορεία) και εντεύθεν, να εκφράσει σκέψεις και κρίσεις της για τα χρόνια της δικής της πορείας, αλλά και για το θεατρικό, κινηματογραφικό και τηλεοπτικό μας σήμερα.

Το βιβλίο «συστήνει» στις νεότερες γενιές την ίδια, επί πολλά χρόνια δημοφιλή, πρωταγωνίστρια της σκηνής, του θεάτρου στο ραδιόφωνο και του κινηματογράφου, αλλά και κάποιους άλλους σημαντικούς ομότεχνους της. Γι' αυτό είναι χρησιμότερο για την ιστοριογραφία του μεταπολεμικού θεάτρου μας. Γιατί, όπως, σωστά επισημαίνει προλογίζοντας το βιβλίο ο **Κώστας Γεωργουσόπουλος**, «είναι πάντα πολύτιμες οι προσωπικές καταθέσεις πείρας και οι αναμνήσεις από την καλλιτεχνική προσφορά των ανθρώπων της τέχνης και ιδιαιτέρως του θεάτρου. Η προσωπική ματιά πάνω στα

γεγονότα μιας εποχής, αλλά και η υποκειμενική έστω αξιολόγηση των επιτευγμάτων και αποτυχιών ενός ηθοποιού, δίνουν την ευκαιρία στα θεατρολογικά επαγγέλματα, την ιστορία του θεάτρου, την κριτική, τη δραματολογία, να συγκροτούν τους αξιολογικούς τους κώδικες και κανόνες. Μόνο μια μεγάλη, ευρεία γκάμα προσωπικών αποτιμήσεων επιτρέπει στον μελετητή να διασταυρώσει στοιχεία, να συγκρίνει, να παραλληλίσει και να καταλήξει σε ασφαλή συμπεράσματα». Ιδιαίτερα πολύτιμη είναι η «κατάθεση» ενός καλλιτέχνη, ο οποίος, όπως η Δάφνη Σκούρα, «έγραψε μια λαμπρή σελίδα σε χρόνια δύσκολα πολιτικά, αλλά και μίζερα πολιτιστικά μέσα στην κατοχή, στον εμφύλιο, στις διώξεις, στη λογοκρισία, στην επικράτεια των κινηματογραφικών λαϊκών σταρ».

Το θεατρικό «μικρόβιο» Σκηνή από το «Βαθιές είναι οι ρίζες»

Πολύσημος ο τίτλος του βιβλίου σηματοδοτεί τις πανάρχαιες ρίζες του ελληνικού θεάτρου, τη δική της, προερχόμενη από τον παππού της, καλλιτεχνική ρίζα, και τέλος παραπέμπει στο σπουδαίο έργο «Βαθιές είναι οι ρίζες», με το οποίο σημείωσε τη μεγαλύτερη ερμηνευτική επιτυχία της, συμπρωταγωνιστώντας με τον αξέχαστο **Μάνο Κατράκη**

Η Δάφνη Σκούρα, μαθήτρια του Δημοτικού κόλλησε το θεατρικό «σαράκι», απαγγέλλοντας ποιήματα στο σχολείο και σε συγγενικές συνάξεις. Μετά το χωρισμό των γονιών της έμεινε με τη γιαγιά της σε ένα δωματάκι, απέναντι από το Ηρώδειο. Αυτό ήταν... Τρύπωνε από την περιφραξη, κρυβόταν πίσω από ένα βραχάκι και παρακολουθούσε τις πρόβες και τις παραστάσεις τραγωδιών που δίνονταν προπολεμικά στο Ηρώδειο. Πόλεμος και Κατοχή. Μαθήτρια του Γυμνασίου τολμά και πάει στη Μαρίκα Κοτοπούλη και της εξομολογείται τον πόθο της να γίνει ηθοποιός. Δίνει εξετάσεις σε επιτροπή και εισάγεται στη σχολή της Κοτοπούλη, όπως και η Ελλη Λαμπέτη - πολυαγαπημένη φίλη της.

Η Δάφνη Σκούρα, στη σχολή και στο θίασο της Κοτοπούλη, γνώρισε φημισμένους ηθοποιούς των παλαιότερων γενεών. Η Εθνική Αντίσταση φουντώνει. Η πλειοψηφία των ανθρώπων του θεάτρου είναι στο ΕΑΜ. Κι η νεαρή Δάφνη με το ΕΠΟΝίτικο χωνί πολεμά κατά της επιστράτευσης. Την ημέρα της απελευθέρωσης της Αθήνας (12/10/1944), συμμετέχοντας στην παλλαϊκή συγκέντρωση κάποιος τη βλέπει να ανεμίζει τη σημαία του ΕΑΜ. Αυτό της κοστίζει σύγκρουση με το διευθυντή του θιάσου της Κοτοπούλη και έμμεση

«απόλυση» της. Στα αιματηρά γεγονότα του Δεκέμβρη η μητέρα, ο πατριός της και η ίδια βοηθούν την «Εθνική Αλληλεγγύη» για τη μεταφορά των τραυματισμένων - από τα αγγλικά και παρακρατικά όπλα - ΕΑΜιτών στην περιοχή Μακρυγιάννη. Η κατοχική πείνα και υπερπροσπάθεια για τη διάσωση των τραυματιών ρίχνουν βαριά άρρωστη τη νεαρή ηθοποιό. Με τη βοήθεια της οικογένειας και του θεάτρου, αναρρώνει και το 1945, το θεατρικό «άστρο» της αρχίζει να λάμπει. Ο χώρος δεν επιτρέπει αναφορά των θιάσων, των έργων, των συμπαικτών της, παρά μόνο ελάχιστα, χαρακτηριστικά στοιχεία. Το 1947 προσλαμβάνεται στο Εθνικό Θέατρο και παίζει σημαντικούς ρόλους. Από το 1949 συνεργάζεται με φημισμένους θιάσους της εποχής, και για διάφορα θεατρικά είδη.

Καρούσος και Κατράκης

Η Μακρόνησος έχει κλείσει. Ο σπουδαίος κομμουνιστής ηθοποιός **Τζαβαλάς Καρούσος**, ελεύθερος πια, και η Δάφνη Σκούρα, συστήνουν περιοδεύοντα θίασο ποιοτικού ρεπερτορίου. Την ίδια χρονιά η εφημερίδα «Εμπρός» προκηρύσσει κινηματογραφικό βραβείο, που απονέμεται στη Δάφνη Σκούρα για την ερμηνεία της στην ταινία «Ο γρουσουζής», που την έκανε πλατιά γνωστή. Ακολούθησαν άλλες επιτυχημένες θεατρικές συνεργασίες της και ο θίασος «Λ. Καλλέργη - Δ. Σκούρα». Το χειμώνα 1954-1955, ο Μάνος Κατράκης συγκροτεί θίασο με εξαιρετικούς ηθοποιούς (στην πλειοψηφία τους υπήρξαν ΕΑΜίτες), και ανεβάζει το αντιρατσιστικό δράμα των Ντ'Υσό-Γκάου «Βαθιές είναι οι ρίζες», με συμπρωταγωνίστριά του τη Δάφνη Σκούρα. «Ήταν μια σπουδαία παράσταση και έκανε μεγάλη εντύπωση, γιατί η ελληνική κοινωνία διαβιούσε μια περίοδο ιδιότυπου ρατσισμού. Το ρόλο του κυρίαρχου και του βασανιστή είχαν οι λεγόμενοι "εθνικόφρονες" και το ρόλο των δούλων που είχαν οι μαύροι στις ΗΠΑ, στην Ελλάδα είχαν οι αριστεροί και δημοκρατικοί. Δεν υπέφεραν μόνον όσοι ήταν στις φυλακές και εξορίες (πολλές χιλιάδες), αλλά και όσοι ήταν "ελεύθεροι", γιατί ήταν ελεύθεροι να λιμοκτονούν, αφού ήταν αδύνατον να βρουν δουλειά, όχι μόνο στο δημόσιο τομέα, εξαιτίας των "πιστοποιητικών κοινωνικών φρονημάτων", αλλά και στον ιδιωτικό, αφού αν κάποιος προσλάμβανε αριστερό εργαζόμενο, το αρμόδιο Αστυνομικό Τμήμα Ασφαλείας τον ειδοποιούσε να τον απολύσει αμέσως», θυμάται η Δάφνη Σκούρα.

Η παράσταση και οι πρωταγωνιστές της είχαν τεράστια επιτυχία, πρωτίστως με την ανταπόκριση του αριστερού θεατρόφιλου κοινού. Ακολουθεί κι άλλη μεγάλη ερμηνευτική επιτυχία της Δ. Σκούρα, δίπλα στον Μάνο Κατράκη («Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται», «Ο αγαπητικός της βοσκοπούλας», «Ο πραγματευτής» κ.ά.). Ακολουθεί δικός της θίασος, συνεργασίες με άλλους θιάσους, με την «Πειραιϊκή Σκηνή» του Δημήτρη Ροντήρη (πρωταγωνιστεί στη σαιξπηρική «Δωδέκατη νύχτα», θίασος του Σωματίου Ελλήνων Ηθοποιών (1962) με επικεφαλής τη Δ. Σκούρα), επιστροφή στο «Λαϊκό Θέατρο» του Κατράκη, με τον οποίο ξανασυνεργάστηκε το 1971 («Βασιλιάς Ληρ»).

Ανάμεσα στις μνήμες και κρίσεις που καταθέτει στο βιβλίο της η Δ. Σκούρα για πολλούς, επώνυμους καλλιτέχνες του θεάτρου (ηθοποιούς, σκηνοθέτες, συγγραφείς, θεατρικούς

επιχειρηματίες κλπ.), με τους οποίους συνεργάστηκε ή απλώς γνώρισε, βαρύνουσα θέση έχουν τα αισθήματα και η εκτίμησή της **«για τη μεγάλη προσωπικότητα του νεοελληνικού θεάτρου», τον Μάνο Κατράκη:**

«Του ήμουν ευγνώμων γιατί με κάλεσε να συμπρωταγωνιστήσω μαζί του στο "Βαθιές είναι οι ρίζες". Με το έργο αυτό εκέρδισα την αγάπη και εκτίμηση του θεατρικού κοινού, γιατί μέχρι τότε η μεγάλη μου δημοτικότητα οφειλόταν στις κινηματογραφικές μου επιτυχίες και γιατί

το έργο αυτό με ανέβασε από τους χαριτωμένους νεανικούς ρόλους στους δυνατούς δραματικούς ρόλους και μάλιστα σε ρόλους με ιδεολογικό περιεχόμενο, που σφράγισαν τη θεατρική και τη δημόσια ζωή μου (...) Ο Μάνος Κατράκης ήταν ξεχωριστός».

Το θεατρικό «κύκναιο άσμα» της Δάφνης Σκούρα - μια εξαιρετικά σοβαρή, ευγενική, ευαίσθητη, σκεπτόμενη περίπτωση ανθρώπου και ηθοποιού - χρονολογείται το χειμώνα 1980-1981, με τον εταιρικό θίασο «Ελεύθεροι Καλλιτέχνες». Μετά από αυτό, λόγω σοβαρού προβλήματος των φωνητικών χορδών της, «η υγρή, βαθιά και άκρως ερωτική φωνή της», από σκηνής σίγησε... Όχι, όμως, για τη ζωή και τα δίκια και τους αγώνες του...

Αριστούλα ΕΛΛΗΝΟΥΔΗ Κυριακή 7 Δεκεμβρη 2008 **ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ**